

FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

Activiteitenverslag 2018 van de Cel Duurzame Ontwikkeling

(mevrouw Haoua Ibra, lid van de ICDO, en de heer Stany Chigoho Kalimo, plaatsvervanger)

De Voorzitter van het Directiecomité heeft Haoua Ibra K. met ingang van 1 oktober 2018 aangesteld als coördinatrice duurzame ontwikkeling van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

Zij coördineert de activiteiten van de cel duurzame ontwikkeling en het interne netwerk "Green".

Op de Diensten van de Voorzitter en op elke Algemene directie en Stafdienst werd een contactpersoon aangesteld. Die contactpersoon moet fungeren als aanspreekpunt voor zijn collega's in verband met alle vragen m.b.t. het milieubeleid op de FOD WASO. Enerzijds bezorgt hij de vragen, suggesties en verwachtingen van zijn collega's aan de coördinatrice en anderzijds werkt hij mee aan het verspreiden van informatie en het sensibiliseren van zijn collega's.

De interne cel duurzame ontwikkeling bestaat dus uit vertegenwoordigers van de algemene directies en stafdiensten die worden aangewezen door de directieverantwoordelijken.

De coördinatrice werkt onder de verantwoordelijkheid van de Voorzitter van de FOD en beschikt niet over een eigen budget.

Activiteiten van de Cel DO in 2018

In 2018 heeft de Green cel verscheidene malen vergaderd via het interne netwerk "Green". De coördinatrice heeft ook informele vergaderingen belegd met de communicatiedienst, de dienst beheer gebouw en de verschillende directies en administraties.

Deelname aan de werkzaamheden van de ICDO en van het FIDO

De coördinatrice DO van de FOD WASO heeft deelgenomen aan de vergaderingen van de ICDO. Zij heeft ook deelgenomen aan verschillende seminaries, colloquia en studiedagen rond het thema duurzame ontwikkeling.

- Communicatie / Sensibilisering

De communicatie inzake milieu is een cruciaal element van een voluntaristische aanpak. Er moet zowel op intern als op extern niveau kenbaar gemaakt worden dat de FOD WASO een systeem heeft aangenomen waardoor de FOD in staat zal zijn om zijn milieu-impact te plannen en te beheersen.

Zoals hierboven is vermeld, werd op intern niveau een netwerk van contactpersonen opgezet, dat enerzijds informatie aan de personeelsleden bezorgt en anderzijds de reacties van die laatsten doorsluis naar de hogere niveaus.

Daarnaast werd op het intranet een specifieke rubriek voor EMAS en Duurzame ontwikkeling ontwikkeld.

Die rubriek wil beetje bij beetje uitgroeien tot een gebruiksvriendelijke tool waar iedereen in het gebouw antwoorden kan terugvinden op zijn vragen in verband met de milieu-impact.

Bij de personeelsingang werd een ideeënbus geplaatst waar iedereen zijn ideeën, suggesties en opmerkingen kan posten.

De Communicatiedienst staat in voor de organisatie en uitvoering van de bewustmakings- en informatiecampagnes in het kader van de duurzame ontwikkeling. De Communicatiedienst zorgt ervoor dat er informatie wordt verstrekt over de behaalde resultaten en over de geboekte vooruitgang ten opzichte van de doelstellingen. Hij ontwikkelt en verspreidt ook affiches en folders.

IN 2018 heeft de FOD WASO bewustmakingsacties opgezet in het kader van "het feest van de FOD". Voor die gelegenheid had de cel DO een informatiestand geplaatst.

Er werden ook infosessies over thema's i.v.m. duurzame ontwikkeling georganiseerd.

In samenwerking met de dienst Communicatie hebben wij een sensibiliseringscampagne opgezet rond de thema's "EMAS" en "Duurzame Ontwikkeling".

Op geregelde tijdstippen worden op het intranet artikels en kleine berichten gepubliceerd. Die berichten worden altijd begeleid door affiches die de grafici van de FOD ontwerpen.

De milieuverklaring en het milieubeleid worden gepubliceerd op het Intranet en op de website van de FOD.

De maatregelen en acties van de FOD Werkgelegenheid die bijdragen aan duurzame ontwikkeling

Op 15 december 2015 werd de bestuursovereenkomst van de FOD WASO ondertekend. Die versie van de overeenkomst werd een eerste maal geactualiseerd in mei 2017 en een tweede maal op 23 juli 2018. De doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling zijn in de bestuursovereenkomst opgenomen.

Maatregelen en acties in het kader van de SDG's, de LTV of het FPDO

Sinds september 2018 neemt de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg deel aan het project "SDG's ((Sustainable Development Goals) en Materialiteit » georganiseerd door

het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling dat een analyse van de materialiteit omvat gelinkt aan het programma voor duurzame ontwikkeling 2030 van de Verenigde Naties.

Doel van het project dat gecoördineerd wordt door het FIDO is het begeleiden van 4 FOD's bij de analyse van hun materialiteit (in de zin van de GRI4 richtlijnen) en het resultaat van deze analyse te toetsen aan de SDG's. Onder materialiteit verstaan we de aandachtspunten inzake duurzame ontwikkeling die betrekking hebben op een privé- of openbare organisatie. De organisatie zelf maar ook de stakeholders brengen die aandachtspunten in kaart en bepalen de prioriteiten.

Zo zal de FOD Werkgelegenheid, Arbeid e Sociaal Overleg duidelijk kunnen vaststellen waar zijn prioriteiten liggen op het stuk van duurzame ontwikkeling en doelstellingen bepalen die hiertoe kunnen bijdragen. Concreet geeft dit project de FOD de mogelijkheid om een relevantiematrix uit te werken waarmee deze voornaamste aandachtspunten inzake duurzame ontwikkeling geïdentificeerd kunnen worden zodat er actie kan worden ondernomen.

De werkgroep bestaat uit consultants, een vertegenwoordiger van het FIDO, de Coördinatrice duurzame ontwikkeling, de Adviseur-generaal van de Afdeling van het Algemeen Beleid en de Strategie, de Adviseuse verantwoordelijk voor de bestuursovereenkomst en deskundigen van de algemene directies van de FOD.

Het project dat wordt aangestuurd heeft het mogelijk gemaakt om:

1. de SDG's in kaart te brengen met behulp van de knowhow van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg;
2. 21 belangrijke aandachtspunten te bepalen voor de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

Die 21 aandachtspunten en het project werden in december 2018 aan het Directiecomité voorgesteld. De leden van het Directiecomité en de leden van de werkgroep hebben een waarderingscijfer gegeven aan de verschillende aandachtspunten. Daarna werden de stakeholders verzocht om de aandachtspunten een cijfer te geven.

Om dat werk concrete vorm te geven heeft de werkgroep¹² interne en externe stakeholders aangewezen onder de stakeholders die al opgenomen waren in de bestuursovereenkomst van de FOD. In een volgende fase worden deze geïdentificeerde externe stakeholders (twee leden per categorie) uitgenodigd om in 2019 deel te nemen aan een rondtafelconferentie. Omdat een materialiteitsanalyse zich niet zelf uitvoert, hebben de stakeholders een bepalende stem om een denkoefening met gesloten deuren te valideren, prioriteiten te bepalen en bijstellingen aan te reiken. Het resultaat van de analyse in het licht van de SDG's zal vervolgens worden getoetst aan het advies van een aantal externe stakeholders op een rondtafelconferentie.

Maatregelen en acties gevoerd op initiatief van de FOD Werkgelegenheid

- Integratie van de doelstellingen duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst 2016-2018

De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg is op grond van zijn missie bevoegd voor de SDG's:

- SDG 1: uitbannen van de armoede in al haar vormen
- SDG 3: iedereen de mogelijkheid bieden om te leven in goede gezondheid
- SDG 5: verwezenlijken van gendergelijkheid en empowerment
- SDG 8: waardig werk en economische groei
- SDG 10: terugdringen van ongelijkheden
- SDG 16: vrede, justitie en sterke publieke diensten

Met het oog op de realisatie van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling werden alle artikels van de bestuursovereenkomst geanalyseerd om ze te kunnen linken aan de SDG's.

Bepaalde artikels van de bestuursovereenkomst 2016-2018 werden bovendien gelinkt aan de SDG's.

➤ Regelgevingsimpactanalyse (RIA)

Om de regelgevingsimpactanalyse correct uit te voeren kan men terecht op een specifieke pagina op het Intranet van de FOD WASO.

In 2014 hebben de betrokken personeelsleden ook een halve dag opleiding gekregen over RIA.

Het Intranet verwijst ook naar de website "administratieve vereenvoudiging".

Krachtlijnen van duurzaam beheer in de interne werking van de FOD Werkgelegenheid

➤ Milieumanagementsysteem EMAS

De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft een milieumanagementsysteem (EMAS) ingevoerd dat beantwoordt aan de vereisten van de Europese verordening EMAS nr. 1550/2017.

Op de FOD WASO staat de coördinatrice duurzame ontwikkeling ook in voor de EMAS coördinatie. Sinds 01/10/2018 staat Haoua IBRA in voor de coördinatie en de opvolging van EMAS. Daarin wordt zij bijgestaan door de EMAS correspondenten die op alle diensten moeten zorgen voor de doorstroming van de informatie die noodzakelijk is voor de naleving van de goede milieupraktijken. Bovendien werkt de milieucoördinator actief mee met de Cel Duurzame Ontwikkeling.

Sinds 2009 is het hoofdbestuur van de FOD WASO EMAS geregistreerd. De Algemene directie Toezicht op het welzijn op het werk heeft het ISO9001 certificaat.

Dit dynamisch milieumanagementsysteem houdt verband met alle activiteiten van het Hoofdbestuur, van de Diensten van de Voorzitter, de 3 Stafdiensten (Budget en

beheerscontrole, P&O (Personeel en Organisatie) en Informatie- en communicatietechnologieën (TIC/ICT) en de 6 Algemene directies.

In het kader van de invoering van het Milieu Management System gebaseerd op het EMAS schema heeft de FOD WASO een grondige analyse gemaakt van zijn directe impact op het milieu. Alle activiteiten werden grondig onder de loep genomen en op basis van de resultaten werd een lijst opgemaakt van de in kaart gebrachte effecten. Alle effecten werden geanalyseerd op grond van zes criteria. Op basis daarvan konden de significante directe milieueffecten in kaart worden gebracht die hieronder worden toegelicht en acties worden uitgewerkt die moeten leiden tot een beheersing van onze milieu-impact en indien mogelijk tot een verlaging en een verbetering van onze energieprestaties, rekening houdende met de middelen, technologieën en knowhow die op een bepaald tijdstip beschikbaar zijn.

De derde EMAS registratiecyclus van de FOD WASO nadert zijn einde en spitste zich toe op de volgende punten:

- Het opvolgen van de bepalingen betreffende Europese verordening EMAS (EU 1505/2017) en de vigerende Federale en Brusselse milieuwetgeving en de bepalingen betreffende duurzame ontwikkeling;
- Het verminderen van ons papierverbruik;
- Het onder controle houden van ons energieverbruik;
- Beheersing van ons waterverbruik;
- Rationeel en duurzaam consumeren en aankopen;
- Permanente sensibilisering en informatie over ons milieubeleid en inspanningen naar onze leveranciers en gebruikers van onze diensten;
- Het aanmoedigen van duurzame verplaatsingen en het gebruik van het openbaar vervoer voor woon-werkverkeer en dienstverplaatsingen;

De communicatie inzake milieu is een cruciaal element van een voluntaristische aanpak. In samenwerking met de dienst Communicatie hebben wij een sensibiliseringscampagne opgezet rond de thema's "EMAS" en "Duurzame Ontwikkeling".

Op geregelde tijdstippen worden op het intranet artikels en kleine berichten gepubliceerd. Die berichten worden altijd begeleid door affiches die de grafici van de FOD ontwerpen.

De milieuverklaring en het milieubeleid worden gepubliceerd op het Intranet en op de website van de FOD.

- Overheidsopdrachten / duurzame aankopen

A. Opvolging van de omzendbrief van 16 mei 2014

Conform de omzendbrief, heeft het Directiecomité een procedure goedgekeurd die tot doel heeft de verplichtingen van deze tekst zo goed mogelijk toe te passen (zie hieronder). Voor elke aanbesteding trachten de verantwoordelijken duurzaamheidsclausules te integreren in de bestekken.

Meer algemeen voorziet artikel 73 van de Bestuursovereenkomst in Duurzame ontwikkeling en legt het de volgende doelstelling vast:

“Duurzame ontwikkeling gaat over de manier waarop zowel economische, sociale en ecologische aspecten in overweging worden genomen in de werking en het beleid van een organisatie en houdt zowel een kort, een middellang als een langetermijnperspectief voor ogen. Op het vlak van duurzame ontwikkeling, engageert de FOD zich om in overleg met zijn stakeholders zijn materiële en immateriële impact op het stuk van duurzame ontwikkeling te monitoren en te ontwikkelen.”

B. Integratie van de Omzendbrief van 16 mei 2014 in de praktijken van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

Korte voorstelling van de procedure en de tools voor rapportering:

- Aanbestedingen die op minder dan 8.500€ exclusief BTW worden geschat:

Voor deze aanbestedingen beschikken de verschillende directies/diensten over een zekere autonomie (uitnodigen van de firma's, onderhandelen en aanwijzen van de opdrachtnemer). Op het einde van elke trimester vraagt de Cel Aankopen en overheidsopdrachten de diensten een tabel aan te vullen met een overzicht van deze aanbestedingen. In deze tabel worden de volgende gegevens opgenomen: doel, bedrag, het bedrijf, het al dan niet bestaan van duurzaamheidsclausules en of sociale clausules. Deze tabel laat onder meer toe om deze diensten achteraf te informeren over de bestaande mogelijkheden om het duurzaam karakter van hun toekomstige aankopen te verbeteren.

- Aanbestedingen die op meer dan 8.500€ exclusief BTW worden geschat:

Voor deze aanbestedingen werkt de Cel Aankopen en overheidsopdrachten mee aan de opmaak van het bestek. Voor een bestek wordt goedgekeurd door de Inspectie van financiën en vervolgens door de Voorzitter van het Comité, vult de Cel de tabel (bijlage 1) van de Omzendbrief van 16 mei 2014 in. Deze tabel, evenals het ontwerp van bestek worden voorgelegd aan de Cel Duurzame Ontwikkeling voor advies. Dit gebeurt per e-mail met de uitleg van de Cel Aankopen en overheidsopdrachten over de al dan niet aanwezigheid van duurzame, sociale en/of ethische clausules. Er is overleg tussen de twee cellen om het bestek indien mogelijk aan te vullen met duurzaamheidscriteria.

- Aanbestedingen gesloten in uitvoering van het bestaande raamakkoord (FOR, CMS, SMALS, enz...)

De duurzame of niet-duurzame producten besteld in kader van FORCMS aanbestedingen worden opgenomen in een tabel door een medewerker van de Directie Aankoop en Logistiek. Deze tabel met de lijst van door de FOD bestelde (duurzame) producten wordt aan de Cel Duurzame Ontwikkeling bezorgd.

Rol van de Cel DO in de uitvoering van de omzendbrief

De rol van de Cel Duurzame Ontwikkeling is eerder consultatief. De coördinatrice DO controleert de bestekken op basis van de omzendbrief. Over dit onderwerp worden geen vergaderingen gehouden met de Cel Green of een andere werkgroep.

De coördinatrice DO stelt het directiecomité in kennis van de uitgebrachte adviezen.

Rol van de aankopers in de uitvoering van de omzendbrief

De verantwoordelijke voor de overheidsopdrachten van de FOD WASO ageert op verschillende vlakken:

- Voor elke aanbesteding van meer dan 8.500€ exclusief BTW adviseert hij de diensten-klienten over de mogelijke clausules inzake duurzame ontwikkeling die in hun bestek kunnen worden geïntegreerd.
- Voor deze opdrachten vult hij bijlage I in van de omzendbrief van 16 mei 2014 en bezorgt die aan de cel duurzame ontwikkeling. Samen overleggen ze over de duurzame punten in de bestekken: Kunnen die verbeterd worden? Kunnen we er nog toevoegen, enz...?
- Voor de aanbestedingen van minder dan 8.500 €, adviseert hij *a posteriori* de diensten-klienten om het duurzaam karakter van hun toekomstige aankopen te verbeteren.
- Net zoals bij de cel duurzame ontwikkeling staat de verantwoordelijke voor de overheidsopdrachten ter beschikking van de diensten-klienten voor alle vragen in verband met de omzendbrief.

C. Concrete acties van de Directie van de aankoop en de logistiek

De directie van de aankopen en de logistiek ziet nauwgezet toe op de naleving van de duurzame ontwikkeling via verschillende acties die alle van ver of nabij gelinkt zijn aan de overheidsopdrachten.

- **Schoonmaak:** in overleg met de IDPBW worden de onderhoudsproducten geselecteerd in de FORCMS-overeenkomst van de FOD BOSA die beschikbaar is op e-catalogue. Wanneer het budget het toelaat en hun doeltreffendheid is bewezen, wordt er geopteerd voor duurzame producten: de handdoeken en het toiletpapier zijn daarvan het perfecte voorbeeld.
- **Magazijn:** Op basis van dezelfde budgettaire en kwaliteitsvereisten kiezen ze voor duurzame producten: balpennen, papier, enz. Het papier draagt een FSC label (afkomstig uit een duurzaam beheer bos).
- **Diensten aankopen en overheidsopdrachten :** elke aanbesteding waarvoor een bestek moet worden opgemaakt, wordt geanalyseerd vanuit de invalshoek duurzame ontwikkeling (omzendbrief van 16 mei 2014). Het advies van de cel DO wordt ingewonnen. Er worden ethische (bv: verdrag IAO), sociale (inschakelen van beschutte werkplaatsen) en milieuclausules (afvalverwerking, milieuvriendelijke producten, enz.) uitgewerkt en geïntegreerd als de toepassing ervan relevant is. Voor de aanbestedingen van minder dan 30.000€ exclusief BTW worden in voorkomend geval clausules uitgewerkt en geïntegreerd.
- **Beheer gebouw :** het afval wordt gesorteerd: papier, PMD, glas, andere. Andere mogelijkheden kunnen in overweging worden genomen zoals bio-afval. Als er werk gemaakt is van de afvalverwerking bij verschillende onderhoudsprestaties levert dit een attest op, (bv.: verwerking van keukenvetten bij het ledigen).De

bewakingsagenten doen de lichten uit in bureaus waar de personeelsleden dat bij hun vertrek vergeten zijn.

➤ Duurzame mobiliteit

Het besluit van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 07/04/2011 verplicht elke onderneming met meer dan 100 werknemers tewerkgesteld op hetzelfde terrein een bedrijfsvervoersplan op te stellen. Onze FOD dient dus aan deze verplichting te voldoen.

Meer dan 90% van de verplaatsingen voor woon-werkverkeer gebeuren met het openbaar vervoer en met zachte modi (fiets en te voet).

Hierdoor is de marge om ingrijpende wijzigingen in de manieren om zich te verplaatsen in de context van het woon-werkverkeer beperkt.

Wij stellen voor om voort in te zetten op communicatie en bewustmaking, en om carpooling aan te moedigen om het aantal autosolisten te verminderen alsook het gebruik van de fiets.

Om de duurzame mobiliteit aan te moedigen worden aan de personeelsleden bewustmakingsacties aangeboden om het gebruik van de fiets te bevorderen d.m.v. repair ateliers of tijdelijke abonnementen van "Villo". De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft een fietsparking die plaats biedt voor 30 fietsen.

Het Intranet van de FOD heeft een pagina "duurzame mobiliteit". De coördinator mobiliteit maakt deel uit van het interne netwerk DO. Dat netwerk vergadert geregeld met de coördinatoren mobiliteit van de FOD Volksgezondheid, de RSZ en "Pensioenen" over de oprichting van een platform carpoolplaza.

➤ Wagenpark

Het wagenpark van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg bestaat uit 16 auto's waarvan 1 hybride benzine, de FOD is eigenaar van al deze voertuigen.

➤ Diversiteit, Gendermainstreaming en Handistreaming

Duurzame ontwikkeling, het beleid inzake diversiteit, gendermainstreaming en handistreaming zijn transversale bevoegdheden die alle vallen onder de Afdeling van het algemeen beleid en de strategie, een van de Diensten van de Voorzitter.

De cellen werken dus nauw samen.

In november 2018 hebben de cel DO en de cel diversiteit samen een informatiesessie over voedselverspilling opgezet.

De cel diversiteit is zeer actief op de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Zij is lid van het federaal netwerk diversiteit en neemt deel aan de federale werkgroep diversiteit. De cel werkt mee aan de jaarlijkse voorbereiding en organisatie van de federale week van de diversiteit. De cel heeft een jaarlijks actieplan diversiteit.

De cel diversiteit heeft ook een bewustmakingsblog die zeer actief is op het intranet.

I.v.m. gender mainstreaming participeert de cel in de Interdepartementale Coördinatiegroep (ICG) en zet ze een intern netwerk gender mainstreaming op met vertegenwoordigers van de algemene directies, stafdiensten en medewerkers die werken rond de thema's in het federaal plan of die een specifieke rol hebben bij de uitvoering van de genderwet. Zij heeft ook een jaarlijks intern actieplan gendermainstreaming (genderwet).

➤ Welzijnsbeleid

DE FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft een Cel Welzijn op het werk.

Eind januari van dit jaar werden de 1150 actieve personeelsleden van de FOD verzocht te antwoorden op x vragen van de enquête "Welzijn op het werk".

De welzijnsenquête 2018 meet het algemene welzijnsniveau binnen onze FOD. Er kwamen verscheidene thema's aan bod: inhoud van het werk, arbeidsrelaties, stress, organisatie van het werk, arbeidsvoorwaarden, werkomgeving.

De enquête was een samenwerkingsproject van de Stafdienst Personeel en organisatie en de Interne dienst voor preventie en bescherming op het werk.

Het Directiecomité heeft in september 2018, bij het vaststellen van de resultaten van de enquête, gevraagd dat de Stafdienst Personeel en Organisatie en de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk een ontwerp van actieplan zouden uitwerken dat zich toespitst op acties, waarvan de uitvoering realistisch is en binnen een redelijke termijn kan plaatsvinden (eind juni 2019 voor de « quick win »-acties en eind december 2019 voor het hele plan). Dit ontwerp van actieplan werd voorgelegd aan het Directiecomité dat er op 22 oktober 2018 22 acties van heeft goedgekeurd, die hierna worden toegelicht.